

Posudek bakalářské/magisterské diplomové práce
Posudek - Závěrečná práce - CZV

Student: Žaneta SVOBODOVÁ

Obor: ČJ - D

**Název práce v českém jazyce: Kolektivizace českého venkova v literatuře
50. a 60.let**

**Název práce v anglickém jazyce: Collectivization of Czech countryside
in Literature of 1950s and 1960s**

Vedoucí práce: Mgr. Ina Píšová

Oponent práce: prof. PhDr. Tomáš Kubíček, Ph.D.

Práce si položila za úkol sledovat dějiny recepce jedné z událostí, která natrvalo devastovala procesy a vztahy v české společnosti dvacátého století, a proto její literární zobrazení patří ke klíčovým momentům, v němž literatura přejímá společenská zadání či úkoly a reflektuje toto téma ve vztahu k dobovým společenským procesům či požadavkům. Jinými slovy, téma práce je stále a možná znovu vysoce aktuální a současně pro kritické zpracování nelehké. Rovina formální analýzy a rovina do sebe uzavřeného fikčního světa bude totiž trvale v tušeném kontextu dobových priorit, postojů, společenských témat - a je tak otázkou, zda je možné podobnou práci realizovat jen analýzou a interpretací vnitřních textových vztahů.

Možná tyto důvody vedly autorku k sepsání obsáhlých pasáží, v nichž detailně přibližuje kolektivizaci jako historickou událost. Tato část práce se mi zdá poněkud naddimenzovaná a pro vlastní analýzu literárního textu ne úplně přínosná. Tedy zde by bylo možné redukovat na úkor vlastní literární interpretace. To se týká i následujících pasáží, přibližujících ve velmi obecném založení dobový literární a kulturní kontext. Je zřejmé či pravděpodobné, že práce v tomto směru nemůže být objevná, což se prokázalo v zjednodušení této popisné části do skupiny tradovaných klišé. Podobně zdržující se mi jeví i pasáže o socialistickém realismu a o budovatelském románu (tento výkladový rámec by měl být spíše podřazen vlastní literární analýze) – už proto, že nepřináší žádná nová zjištění a neposkytuje ani významné nástroje pro následnou práci s konkrétními literárními texty, jak je bude autorka prezentovat. Výsledkem je, že tato rozsáhlá vstupní část má spíše povahu shromáždění heuristického materiálu a jeho sumarizaci. Pro práci a pro (jakéhokoliv) recipienta této práce však není nikterak cenná – mírně poučenější recipient tyto obecné věci zná, pro méně poučeného recipienta jsou tyto údaje nedostatečné, protože zjednodušující.

Struktura analytické části práce je rozložena do ne zcela zdůvodněných kapitol. Po obsáhlém a příliš obecném úvodu, o němž se psalo výše, se v textu objeví dva tematické (analytické) okruhy – postavy a časoprostor (v rámci onoho druhého se ovšem poněkud nelogicky opět objeví kapitola věnovaná postavám škůdců). V nich se se dále člení na pojednání o sociální stratifikaci postav v případě prvním a o kolchozech v případě druhém. Přičemž kapitoly spolu nijak zvlášť nekomunikují a zůstává záhadou, proč právě tyto dvě oblasti byly zvoleny. Všechny pak zůstávají na rovině popisu a zobecňujících tezí, které korespondují s autoritativní spíše příručkovou literaturou.

Byla-li první část práce o literatuře kolektivizace z padesátých let, druhá část práce zkoumá proměnu tématu v šedesátých letech minulého století. Struktura práce pak kopíruje první část (obecné úvody z autoritativní literatury spíše příručkového typu, do nichž se ilustrativně dokládají citáty ze sekundární i primární literatury), následuje kapitola postavy (opět spíše popisná než analyzující a interpretující), a trochu více bez strukturální systémovosti kapitola o časoprostoru (rozdělena ovšem na části Kolektivizovaná vesnice, Problémy JZD, Vztahy obyvatel kolektivizované vesnice, Strůjci kolektivizace v konfliktu s kolektivem, Oběti kolektivizace, Kolektivizace jako zkáza tradičního venkova – tedy opět přesahující z domény

časoprostoru do domény postav a domény tematické analýzy) – tedy v důsledku opět strukturně nejasně koncipovaný text.

Práce je neobjevná a nevzrušivá, ve své většině popisná, v nemnoha okamžicích přecházející do analýzy. Zmíněná skutečnost se odráží v tom, že autorka neformuluje problémové otázky, které by její analýzu vedly, a to ani ve vztahu k narativu jako nástroji úspěšné či neúspěšné ideologizace tématu a prostředcích těchto postupů či jejich účelnosti. Práce až příliš jednoduše vzhlíží k autoritativní literatuře (především Janoušek kol.: Dějiny č.l. po roce 1945), kterou jen ilustruje. Rozpadá se do dvou částí, které nedrží strukturní logiku a navíc obě části spolu nekomunikují – chybí srovnávací analýzy na rovině interpretace. Tomu odpovídá i závěr práce, který jen opíše, co se v práci dělo, ale nikoliv, co se prostřednictvím práce podařilo zjistit, jaké otázky otevřít, co podstatného k tématu, které je zpracované přemírou studií na různých odborných a tematických úrovních, dodat. Samostatnou pozornost by vyžadovala klíčová slova ze strany 5. Práci můžeme označit jako aplikaci výsledků předchozích bádání zprostředkovaných autoritativní literaturou v podobě oborově klíčových textů příručkové povahy. O tom svědčí ostatně i závěrečná část věnovaná odborné literatuře, které svědčí spíše o povrchním a neproblémovém přístupu k práci.

Práci připouštím k obhajobě, kterou považuji za důležitou součást procesu hodnocení a v tomto případě za klíčovou. Vedle kritického formulování východisek a zjištění, které práce rozvíjela a poskytla či nabídla, vedle návrhu kritické komparativní interpretace spojující obě části, která by měla při ní zaznít, očekávám od autorky odpověď na několik dílčích otázek:

Jaké etické problémy tato literatura řeší v první a druhé vlně a jaké k nim přistupují v současném venkovském románu?

K jaké proměně narativu dochází v souvislosti s posunem žánrových či literárních norem ve sledovaných obdobích (resp. v kontextu současného venkovského románu).

Jaké klíčové otázky z tématu a jeho zpracování vyplývají pro aktuální pedagogickou praxi?

A rád, bych, aby autorka ještě na závěr vysvětlila, jaké má být sdělení následujícího výroku z práce a zda je toto tvrzení správné, tedy není za hranicí zjednodušení: „V druhé polovině šedesátých let je však tento pohled pomalu opouštěn, autoři se začínají vracet k tradičnějšímu, ruralismu blízkému pojetí venkova i postav sedláků, z kterých kladné postavy činí zejména jejich bytostný vztah ke své práci a především pak k půdě, kterou obdělávají.“

A konečně bych rád slyšel obhájit závěrečnou tezi práce, pro niž v textu neshledávám jasnou argumentaci: „Destrukce hodnot a zánik tradičního venkova jako důsledek kolektivizačních událostí se pak v rámci našich titulů stává hlavním tématem především Klánského Vyhnanství. V této próze se navíc objevují všechny výše zmíněné kategorie, jež jsme s tématem kolektivizace v šedesátých letech vymezily – vedle zmíněného zániku tradičního venkova a hodnotového zmatku je to také rozvrat v oblasti mezilidských vztahů, jež byly na venkově utvářeny po celá staletí, a to včetně likvidace selského stavu, která, jak si tato novela všimá, se zpětně také promítla do charakteru tohoto prostoru. V tomto pohledu je tak dle našeho názoru Vyhnanství vrcholem společensko-kritických próz šedesátých let z venkovského prostředí, jež si všimají negativních dopadů transformace starého světa ve světlé zítřky.“ (viz též s. 77-80) Což je osobní názor autorky, jež je třeba respektovat, ale poněkud se rozchází s literární historií a kritikou, která toto období analyzuje, a bylo by tedy možné jej využít k individuální tezi a interpretaci, která však musí být argumentačně výrazně posílena.

V Praze dne10.1.2020.....

.....

Podpis